

Maxime Rovere

Klootzakken,
hufters en eikels

En hoe je ermee om kunt gaan

NOORDBOEK

© 2024 Maxime Rovere | uitgeverij Noordboek

Originele titel: *Que faire des cons ? Pour ne pas en rester un soi-même*

© Editions Flammarion, Paris, 2019.

Vertaling: Henriëtte Gorthuis

Omslagontwerp: Bart van den Tooren

Boekverzorging: Elgraphic

ISBN 978 946471 097 7

NUR 730 | 770

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

De uitgeverij stelt alles in het werk om op milieuvriendelijke en duurzame wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Noordboek is onderdeel van

20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

Inhoud

Inleiding	7
Drie voorlopige conclusies	13
Hoe je in de netten van hufters verstrikt raakt	21
Hoe je je verbijstering te boven komt	29
Hoe je van de nood een deugd maakt	37
Over terugvallen in je emoties	45
Hoe je uit machteloosheid de plicht erbij haalt	53
Over de conflicterende noties van moreel gezag	63
Hoe luister je naar een hufter?	73
Waarom de overheid ons in de kou laat staan	83
Waarom dreigen een vorm van onderwerping is	93
Hoe de moraal elke interactie om zeep helpt	103
Waarom hufters de dingen het liefst kapotmaken	113
Waarom hufters de baas zijn	123
Waarom er steeds meer hufters komen	131
Waarom hufters altijd winnen	141
Conclusie	149
Dankwoord	155
Bibliografie	157

Inleiding

‘We lopen per definitie achter op het volk
– ik zie dat u lacht, Karamazov?’

Filosofen hebben het probleem dat we in dit boek gaan tackelen nooit serieus genomen, omdat ze zich, met recht, vooral op het tegenovergestelde hebben gefocust: de kracht van onze intelligentie. Maar in hun loffelijke pogingen de vele dimensies van ‘begrijpen’ te begrijpen konden ze natuurlijk niet om het bestaan van domheid heen, want zelfs in de vaagste filosofie zijn intelligentie en domheid omgekeerd evenredig: hoe minder dom je bent, hoe meer je begrijpt. Om die reden hebben filosofen hun tegenpolen altijd alleen in negatieve bewoordingen kunnen definiëren en altijd vanuit hun eigen standpunt, het standpunt van een – mogen we aannemen – intelligent mens. Zonder een uitgebreid historisch overzicht van hun ideeën over domheid te willen geven, kan ik zeggen dat filosofen het verschijnsel altijd hebben beschreven als een obstakel (voor kennis of voor morele competentie of voor een gezonde discussie of voor het leven in het algemeen) en dat ze er verschillende etiketten op hebben geplakt, zoals vooringenomenheid, trots, bijgeloof, intolerantie, passie, dogmatisme, pedanterie, nihilisme, enzovoort. Op die manier hebben ze natuurlijk in allerlei opzichten aan ons begrip van domheid bijgedragen, maar omdat ze altijd geneigd waren het fenomeen te over-intellectualiseren – zoals je van conceptueel denkers kunt

verwachten – waren ze niet in staat de kwestie als wezenlijk alledaags probleem te benaderen.

Eigenlijk is domheid niet eens het probleem, het probleem zit hem in domme mensen, eikels, hufters, klootzakken. Maar goed, welke invalshoek filosofen ook kozen, ze kwamen altijd tot dezelfde conclusie: domheid moet rigoureuus worden bestreden en uitgeroeid, met alle mogelijke en onmogelijke middelen, met alle menselijke en bovenmenselijke kracht die in ons is. *Stultitia delenda est!* Uit dat Latijnse gezegde blijkt welke ongenueanceerde, grenzeloze, meedogenloze haat domheid oproept. Maar eikels en klootzakken? Hufters van vlees en bloed waar we dag in, dag uit last van hebben? Die we in het openbaar vervoer en op ons werk tegenkomen? Waar we (helaas!) mee onder één dak moeten wonen? En zelfs, jazerker, mensen met wie we ooit ons leven wilden delen – vrienden, geliefden – maar die op een dag hun weerzinwekkende ware gezicht lieten zien? Wie durft te zeggen dat we die moeten uitroeien? Zo ver wil niemand gaan – behalve misschien de allergrootste klootzak.

Vanuit filosofisch oogpunt vormen domme mensen daarom een veel lastiger en belangrijker probleem dan domheid. Kortzichtige botteriken, die zich ook nog eens agressief gedragen, stellen ons voor een uiterst ingewikkeld theoretisch vraagstuk, omdat het circulair is: als je met een hufter (m/v) wordt geconfronteerd, komt er onmiddellijk iets op gang waardoor je je eigen intelligentie (in de zin van *begripsvermogen*) dreigt te verliezen. Natuurlijk wil ik geen enkele lezer beledigen, maar geef toe: zodra je iemand een hufter vindt, gaat het niet meer alleen over de persoon tegenover je. Er ontstaat *een situatie* waarin je eigen pogingen om die ander te begrijpen volledig worden geblokkeerd. Een kenmerk van de hufter is dat hij al je analytische kracht als het ware uit je zuigt en je op wonderbaarlijke wijze dwingt zijn taal te spreken,

zijn spel te spelen, kortom, je op zijn terrein te begeven. Die valstrik is zo moeilijk te vermijden dat ik, toen ik toevallig (en gelukkig tijdelijk) met een hufter in één huis kwam te wonen, besloot mijn belangrijke, complexe, intelligente academische werk te onderbreken om persoonlijk de confrontatie met het probleem aan te gaan. Ik wilde mezelf en anderen een dienst bewijzen en licht op dit enorme dilemma werpen – en de mensheid er zo mogelijk van verlossen.

Maar voordat we in detail overgaan tot de problemen die door klootzakken, eikels en hufters worden veroorzaakt – en die in mijn ogen niet voor andere filosofische vraagstukken onderdoen – moet ik één ding benadrukken: dit boek gaat over huftergedrag in het dagelijks leven, niet als strafbaar feit. Met andere woorden: het is een moreel, politiek en maatschappelijk probleem dat in de eerste plaats moet worden voorkomen. We moeten manieren bedenken om onze samenleving zo in te richten dat jonge mensen geen onverbeterlijke klootzakken worden – zeker omdat ze, ongeacht hun afkomst, in veel gevallen zelf kinderen van onverbeterlijke klootzakken zijn. Daar zit de urgentie. Maar onze inspanningen voor de grootschalige ontwikkeling van maatschappelijke intelligentie hebben zo hun beperkingen: in de eerste plaats zijn er allerlei factoren die de invoering en effectiviteit van anti-huftermaatregelen bemoeilijken, maar bovendien zal er nooit een samenleving bestaan zonder dat een deel van de bevolking – al is het maar één persoon – door een ander deel van de bevolking – al is het maar één persoon – als een ongelofelijke hufter wordt betiteld. In die zin zullen hufters, hoewel hun gedrag juridisch aangepakt kan worden en ook de inspanningen van de geesteswetenschappen en welwillende mensen relevant en legitiem zijn, in feite altijd blijven bestaan.

We moeten het dus meteen maar onder ogen zien: ook in de

best denkbare wereld, ook al doen we er alles aan, eikels en trutten, klootzakken en krenge, om kort te gaan hufters (m/v) zul je *altijd en overal* houden. En dat is niet alleen omdat er onvermijdelijk een paar overblijven, zelfs al verbetert de situatie met de jaren, maar vooral omdat domheid allesbehalve statisch is. Domme mensen hebben namelijk één ding gemeen: ze verzetten zich blindelings tegen alles wat er wordt ondernomen om welke situatie dan ook te verbeteren – inclusief hun eigen situatie. Daarom zullen ze altijd tegen je in willen gaan, je argumenten in een zee van redeneringen willen verzuipen, je welwillendheid met dreigementen de nek om willen draaien, je zachtmoedigheid met geweld willen uitroken. En ze zullen zich altijd tegen het algemeen belang keren, zonder te zien dat ze daarmee ook de basis van hun eigen belang ondermijnen. In die zin is domheid meer dan een soort niet-reduceerbaar residu van de menselijke evolutie, het is zelfs een van de belangrijkste drijvende krachten van de geschiedenis, een kracht die – ondanks of misschien wel *dankzij* die blinde reflex – in het verleden veel gevechten heeft gewonnen en er ook in de toekomst nog veel zal winnen. De onbedwingbare duurzaamheid van die kracht laat zich in drie woorden samenvatten: *ezels zijn koppig*.

Deze eigenschap leidt ertoe dat zelfs de simpelste oplossingen worden afgewezen. Want de koppigheid van dit soort ezels betekent dat het geen zin heeft te pleiten voor tolerantie in plaats van onverdraagzaamheid, gezond verstand in plaats van bijgeloof, ruimdenkendheid in plaats van vooroordelen, enzovoort. Die grote woorden en sentimenten geven de spreker misschien een goed gevoel, maar ze hebben geen enkel effect op de toehoorder en dat geeft de hufter opnieuw de kans je leeg te zuigen, je in zijn netten te vangen en je pogingen tot begrip te blokkeren, keer op keer.

Om al dit soort redenen is het structureel onmogelijk je met ei-

kels te verzoenen, omdat ze dat zelf niet willen; je zult ermee moeten leren omgaan. Maar hoe? Uitgaande van de pijnlijke erkenning dat hufters inderdaad bestaan, en dat ze zelfs noodzakelijkerwijs bestaan, sinds het grijze verleden en tot in de verre toekomst, en als preventie een gepasseerd station is, hoe kunnen we dan in godsnaam een manier vinden om met dat canaille om te gaan?

Als ik mijn antwoord klaar had, zou ik zelf net zo'n grote hufter zijn. Maar ik heb wel een plannetje, een beetje verstand van methodiek en een jarenlange ervaring met abstractie; laten we kijken of de filosofie heldere oplossingen voor dit urgente probleem kan vinden.

**DRIE VOORLOPIGE
CONCLUSIES**

'Hé, niet duwen!'

'Waarom loop je dan niet door?!'

'Doorlopen, jij!'

'Niet duwen!'

'Loop door!'

'Niet duwen, zeg ik toch!'

'Wacht!'

'We kunnen helemaal niet doorlopen!'

'Pff, mensen...'

*Je bent altijd iemands hufter.
Er bestaan oneindig veel soorten hufters
– en de belangrijkste zit in jezelf.
Oké, dan kunnen we nu gaan nadenken.*

Als je aan dit boek begint, heb je een of meer ervaringen met hufters in gedachten. Helaas! Er komen namen en gezichten bij je op. Het zijn pijnlijke ervaringen, die heel ver kunnen gaan – onrecht en leed – en daarom wil je dat die klootzakken hun verdiende loon krijgen; je wilt meer over ze weten, ze stiekem uitlachen, je intelligenter voelen. Dat zou ik ook wel willen, maar voordat ik van wal steek moet ik je op een probleem binnen ons probleem attenderen – en dat is een kwestie van definitie.

Want van dom en asociaal gedrag kunnen we nog wel een abstracte definitie opstellen, maar het wordt lastig om exact te bepalen wat een hufter is. Twee dingen daarover. Ten eerste is het verschijnsel zo relatief dat je altijd wel iemands hufter bent – en dat is ongetwijfeld de reden waarom er nog nooit serieus onderzoek naar is gedaan (ik doe het mezelf nu aan, ik kan niet anders). Ten tweede, en dat is de keerzijde van dezelfde medaille, heb je